

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

2. V. omnes homines iusti resurrecturi sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

etiam videtur nimis dura, ac violenta. Tum quia baptizari pro mortuis in nullo genere locutionis significat agere in baptismo personam mortui. Alias possemus etiam dici baptizari pro Christo. Tum etiam quia si representatio baptismi esset vana aut falsa non existente resurrectione mortuorum, non esset, quia baptismus representat sepulturam mortui: sed quia representat resurrectionem: ergo non debuisset Paulus argumentum sumere ex baptismo pro mortuis: sed pro suscitatis.

Ultima expositio est, baptizari pro mortuis idem esse, quod baptizari baptismis Christi proficundo resurrectionem mortuorum. Ita Chrysost. homil. 40. in 1. ad Corinth. qui notat primitiua Ecclesiae consuetudinem fuisse, ut, qui baptizandi essent, symbolum fidei, & expresse mortuorum resurrectionem profiterentur, priusquam idem praestarent ipso opere baptismi ablundo corpus, quia resurrectionem illud sperarent. Hac ergo ratione dicti sunt a Paulo baptizari pro mortuis. Ex quo sensu optimè concluditur argumentum, sine causa hoc modo baptizari, si non est spes resurrectionis mortuorum. Et hanc expositionem sequitur Theophylactus, Oecumenius in Paulum, & Gagneus non rejicit: nec videtur contemnenda, quamquam non satis aptè accommodetur verbis Pauli. Nam baptizari pro mortuis, dicitur exponitur, quod fit baptizari verbo, & opere proficundo resurrectionem mortuorum. Itaque inter omnes expositiones quarta videtur facilior. Si quis tamen rectè consideret, in singulis ferme continetur aliqua propria ratio conferens ad persuadendam resurrectionem, & idem omnes illas adduxi, quia licet non omnes explicent mentem Pauli: omnes tamen utiles sunt ad resurrectionem persuadendam. Et hac de loco Pauli 1. ad Cor. 15. in reliqua enim parte capitis solum adducit exemplum seminum ad declarandam resurrectionem, quod non adducitur a Paulo ad probandum futuram esse, sed ut declararet esse possibilem, & modum eius, ut latius in superioribus diximus.

Theophyl.
Oecumen.
Constant.
Gagneus.

2. Cor. 3.

Tertio, principalem rationem ad persuadendam resurrectionem adduxit Paul. 2. ad Corinth. 5. dicens, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referas vniuique propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Quae ratio sumpta est ex Diuina providentia, quam latè supra Disput. 4. Section. 8. prosequuti sumus, & multorum Patrum testimonij explicuimus: & ideo hic nihil addemus. Aliud verò Pauli testimonium 1. ad Thessalonic. 4. quod insignis etiam est in hac materia, explicabitur inferius, tractando de efficientia Christi circa resurrectionem nostram, & de tempore resurrectionis. Neque ad confirmandam hanc veritatem, oportet vti Patrum testimonij, tum quia res est frequentissima in illis, tum etiam quia sufficiunt, quae inter explicandum scripturam adduximus, possunt autem praeterea videri Cyril. Ierosol. catech. 4. & Iacobi in 18. Gregor. Nyssenus oration. 3. de Resurrect. Ambros. lib. de fide Resurrect. & Theodor. in Epitome diuinorum decretorum, cap. de Resurrect. & de iudicio, Prosper in dimidio temporis, cap. 18. Rationes etiam in eadem explicatione testimoniorum Scripturae adductae sunt, quibus addi possunt aliae supra adductae, tractando de quomodo resurrectio possit naturaliter cognosci.

Cyrill. Ier.
Greg. Nyss.
Ambros.
Theodor.

Ex dictis relinquatur primo resurrecturos homines in eisdem numero corporibus, in quibus ceciderunt. Tum quia in superioribus ostendimus, hoc esse de necessitate verae resurrectionis. Tum etiam, quia testimonia allata, ipsorum corporum, ac ipsius resurrectionem promittunt: & quia hoc necessarium est, ut perfecte seruetur ratio iustitiae, praemij, ac poenae iuxta diuinam providentiae dispositionem. Propter quam rationem probabilius etiam in su-

perioribus duximus, non solum materiam totius corporis futuram esse eandem: sed etiam in singulis membris, & organis corporis eandem identitatem fore seruandam.

SECTIO II.

Virum omnes homines iusti resurrecturi sint.

In praecedenti Sectione solum ostendimus, futuram esse hominum resurrectionem generalem. Ex quo illud absque vlla controuersia efficitur, omnes homines sanctos, & iustos, qui ante resurrectionis diem mortui fuerint, esse suscitandos. Nam hoc aperte probant scripturarum testimonia, & nullum est, quod in contrarium obijci possit, neque vlla difficultas, dubitandive ratio. Dummodo excludamus singularia priuilegia eorum, qui ante vniuersalem resurrectionem excitati fuerunt, ut de B. Virgine certum est, & de ijs, qui cum Christo resurrexerunt, supra diximus, & de Elia, & Enoch infra dicemus. Solum ergo superest, ut dicamus de ijs iustis hominibus, qui viuunt inueniuntur in die iudicij, & prope horam resurrectionis. Nam licet certum sit horum corpora esse transformanda in qualitatem, & perfectionem gloriosorum corporum resurgentium: dubium tamen est, an verè, ac proprie resurgant. Ratio dubitandi est, quia non resurgit, nisi quod cecidit, isti autem non ceciderunt, cum non fuerint mortui. In contrarium est, quia locutiones scripturae generales sunt, & nulla est sufficiens ratio, vel autoritas ad huiusmodi exceptionem faciendam.

In hac re duae sunt celebres sententiae. Prior negat illos homines iustos, qui tum temporis vixerint esse, aut morituros, aut resuscitandos: sed solum immutandos, seu transformandos. Cuius primum fundamentum sumitur ex Paulo prima Corinth. 1. Cor. 15. decimo quinto, praesertim iuxta additionem Graecam, quae sic habet. *Ecce mysterium vobis dico, Non omnes quidem dormientes: omnes tamen immutabimur.* Quotum verborum sensus est, non omnes iustos esse resurrecturos, quia non omnes mortem obibunt: omnes tamen fore ad statum gloriae transferendos. Cum qua sententia consonant sequentia verba. *Mortui resurgent incorrupti, & nos in mutabimur.* Illa enim particula, & nos, homines tunc viuentes significat, quos ita appellat, quia loquutus est veluti ipsorum iustorum voce, qui tunc viuentes in carne inueniuntur. Quam sententiam, & expositionem egregie confirmat aliud testimonium Pauli, primae ad Thessalonicenses quarto, dicentis, *Hoc est, 1. Thess. 4. nim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos, qui viuimus, qui residi sumus, in adventu Domini non praue-* *Theod. Her.*
mus eos, qui dormierunt. In his enim verbis etiam loquitur Paulus in persona eorum, qui tempore iudicij viuunt inueniuntur. Non enim loqui potest in sua propria persona, cum ipse vsque ad secundum Christi aduentum non esset victurus. De ijs ergo hominibus, qui tunc viuent, ait non esse prauehturos eos, qui dormierunt. Vbi supponit, eos non esse dormituros, & quia hinc sequi videbatur, hos prius fore glorificandos, quam alios, eo quod resurrectione non indigerent, sicut illi, admonet Paulus non ita esse futurum. *Quoniam (inquit) ipse Dominus in*
insu & in voce Archangelis, & in tuba Dei descendet de
celo, & mortui qui in Christo sunt resurgent primi: dein-
de nos, qui viuimus, qui relinquitur, & irapiemur cum
illis in nubibus obuiam Christo in aera, scilicet per glo-
riosam immutationem, absque morte, & resurre-
ctione. Videtur ergo hac sententia esse expressa Pauli: & ita censent exponendo hac loca Chrysost. Chrysost.
flom. homilia quadragesima secunda, in prima ad

Theodor.
Theophyl.
Oecumen.
Orig.
Hieron.
Apollinar.
August.

Gennad.
Tertul.

Ambros.
Symbol.

Act. 10.
Rom. 14.

Iusti homi-
nes, sicut mo-
rientur, ita
& resurgent
universi
D. Thom.
Gennad.

Rom. 5:

1. Cor. 15.

Corinth. & homil. 7. in 1. ad Thessalonicenl. Theodoretus, Theophyl. & Oecumen. in Paul. & Origenes libr. 5. cont. Celsum non longe ab initio. & Hieronym. epistol. 15. ad Minerium refert in hanc sententiam Theodorum Heracleotem, & Apollinariū, quam ipse non iudicat improbabilem, & super Iliam capit. 51. illam lectionem Pauli sequitur, *Non omnes dormiemus*, in epistola verò 148. quest. 3. interpretans locum Pauli 1. ad Thessal. 4. absolute docet hanc sententiam, Augustin etiam questio. 3. ad Dulcitium, licet locum 1. ad Corinth. aliter legat, quam nos diximus, & ideo dubius de tota sententia esse videatur: tamen propter aliud testimonium ad Thessalon. valde est propensus in hanc sententiam, & planè fatetur, se ignorare in quo alio sensu possit ille locus exponi. Et Gennad. de Ecclesiasticis dogmatibus, capit. 7. & 8. hanc sententiam ut probabilem relinquit. Præterea Tertullian. lib. de resurrect. carnis capit. 41. & 42. licet locum 1. ad Corinth. 15. aliter legat, hanc nihilominus sententiam aperte docet, & ad illam accommodat vulgatam lectionem, quæ sic habet: *Omnes quidem resurgemus*, dicens illam immutationem, quæ fiet in iustis tunc viventibus, pro resurrectione computari. Nam, cum ab statu mortali ad immortalem transferendi sint, quodammodo *resurgere* dicuntur. Quod etiam notavit Gennad. supra, & indicavit Chrysostomus. Aliiter vero Ambrosius 1. ad Corinth. 15. exponit hunc locum iuxta hanc sententiam retenta vulgata lectione, scilicet, *Omnes resurgemus qui aduentu Christi mortui inueniemur, sed non omnes immutabuntur, qui in corpore sint reperti, quia soli sancti beatitudinis gloriam consequentur*. Et primò confirmari potest hæc sententia ex eo, quod in Symbolo dicitur Christum venturum esse ad iudicandos vivos, & mortuos, iuxta illud Actuum 10. *Ipse est qui constitutus est à Deo iudex vivorum, & mortuorum*: & illud ad Romanos 14. *Christus in hoc mortuus est, & resurrexit, ut vivorum, ac mortuorum dominetur*. Sed non potest hoc rectius explicari, quam si dicamus, iudicaturum Christum, & eos, quos cum venerit viventes repererit, & eos qui mortui iam fuerant. Secundo confirmari potest, quia nulla potest assignari causa naturalis subita mortis tot hominum: nec verò credendum est, iussu Dei omnes esse violenter interficiendos. Nam quod solet dicit, comburendos fore igne conflagrationis, per se est creditu difficile. Cur enim Deus tot iustos viuos comburet? & præterea aliqui existimant, conflagrationem ignis futuram post hominum resurrectionem & iudicium per actum, de quo postea diximus.

Secunda sententia est, omnes homines iustos veni-
re, ac propriè esse resurrecturos, & consequenter
prius esse morituros. Nam propria resurrectio est à
morte, tanquam à termino à quo, ut supra diximus.
Quam sententiam docuit D. Thom. prima secundæ
quest. 51. art. 3. ad 1. & eam defendunt omnes Scho-
lastici in 4. d. 43. & recentiores scriptores Catholici,
quam (ut Gennad. citato loco testatur,) maxima Pa-
trium turba tradente susceperunt, eosque statim indicabi-
mus exponendo scripturæ testimonia. Primum
ergo fundamentum huius sententiæ est. Quia scri-
ptura sæpe repetit, omnes homines esse morituros,
& insignis locus est ille ad Roman. 5. *Sicut per unum
hominem peccatum in mundum intravit, & per peccatum
mors: & ita in omnes homines mors pertransiit*. Vbi tam
generaliter dicitur mors, sicut peccatum ad omnes
transire, ergo sicut à contractione peccati nullus ex-
cipitur (omisso speciali B. Virginis privilegio) ita nec
à morte: Ergo tantam hominum multitudinem
excipere, aperte videtur contra hanc generalem le-
gem. Secundo virgent verba Pauli. 1. Corinth. 15. pro-
ut in vulgata Latina leguntur. *Omnes quidem resur-
gemus: sed non omnes immutabimur*, quorum planus sen-
sus est, omnes quidem homines tam bonos, quam

malos esse resurrecturos: non tamen omnes fore ad
statum gloriæ transiendos. Et hoc idem est, quod
postea dicit, *Mortui resurgent incorrupti*, quod com-
mune est bonis, & malis, & nos, id est, iusti immuta-
bimur. Neque satisfacit responsio illa, quod viuentes
in corpore mortali dicantur *resurgere*, eo quod trar-
ferantur ad statum gloriæ. Primo quia hoc est con-
tra proprietatem verbi *resurgendi*, ut enim ait Atha-
nas. lib. de Incarn. Verbi Dei, ante medium. *Mortem re-
surrectionem antevertere oportet, siquidem resurrectio ob-
oriri non potest, nisi mors præcedat*: Et idem repetit ser-
mone 3. contra Arianos. Secundo, quia ibi Paul. satis
distinguit resurrectionem ab immutatione: hæc er-
go est immutatio, & non resurrectio iuxta phrasim
Pauli. Tercio quia (ut Augusti. argumentatur) Pau-
lus in eodem capit. dixerat, *Tu quod feminas, non vivifi-
catur, nisi prius moriatur*. Dixerat etiam eos, qui re-
surgunt in Christo, per ipsum vivificari. Quia sicut
in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivi-
ficabuntur: Ergo ex Pauli sententia non resurgunt,
nisi qui prius mortui sunt. Et hinc etiam facile ex-
cluditur alia equalis, quam insinuat Oecumenius,
ut per distributionem accommodam intelligatur, *Omnes resurgemus*, id est, qui mortui fuerimus. Nam
licet verum sit, eos tantum resurrecturos, qui mortui
fuerint: tamen Paulus utrumque de omnibus ho-
minibus absolute affirmat, morituros esse, ac resur-
recturos. Neque etiam contra vim huius loci obstat
Græca lectio, quæ contraria videbatur. Primo qui-
dem, quia vulgata Latina (quæ Ecclesiæ autoritate
recepta est) præferenda est lectioni Græcæ. Secun-
do, quia multi etiam Græci codices non habent ne-
gationem in priori parte, sed in posteriori hoc mo-
do, *Omnes quidem dormiemus: sed non omnes immuta-
bimur*. Ita legisse Didymum Alexand. & Achatium
Cæsariensem, atque ita in pluribus codicibus repe-
rissæ, refert Hieronym. in prædicta epistola, dicens,
ex eorum verbis, huius sententiæ magis acquiescere
Ecclesiæ, *Ut omnes communis morte moriamur: & non
omnes immutemur in gloriam*: & infra ita concludit,
*Hoc autem sciendum, quod magis convenit veritati ita
legere, Omnes quidem dormiemus*. Et hoc modo legunt
ex antiquis Patribus Latinis Augustin. 20. de Ciui-
tat. capit. 20. ubi licet utramque lectionem asserat,
hanc præferat: idem quest. 3. ad Dulcitium, & Epist.
146. ad Consentium, Et fortasse varietas huius le-
ctionis orta est ex ypnus tantum elementi mutatio-
ne. Nam priores Græci codices habebant hoc mo-
do, (ut in Complutensi exemplari refertur) *πάντες
μὲν οὖν κοιμώμενοι ὅσους* quod ad literā vertitur, *Omnes
quidem certe dormiemus*. Nam illa particula *οὖν*, igitur,
vel certe significat. Si autem ablata vltima littera di-
cas, *οὖ* significabit, non. Fieri ergo potuit, ut scripto-
rum incuria illa littera expungeretur. Quamquam
autem hæc lectio affirmatiua, *Omnes dormiemus*, di-
uersa videatur à vulgata lectione, *Omnes resurgemus*,
tamen (ut rectè notavit D. Thomas) sensus est idem,
tum propter verbum *dormiemus*, quo significatur
mors, propter futuram resurrectionem, Ioann. 11.
Lazarus amicus noster dormit. Tum quia ex eo, quod
omnes sint morituri, sequitur omnes esse resurre-
cturos, & quia hæc erat Pauli intentio (ut ex con-
textu constat) idè, ut illam magis explicaret vulga-
tus interpret. vertit, *Omnes resurgemus*. Et ita intel-
lexerunt Latini Patres, qui hanc sententiam sequun-
tur, August. supra, & de fide, & symbolo c. 6. Fulgen-
sius ad Petrum cap. 3. & 29. Ambros. in 1. epist. ad
Corinth. & ad Thessal. Ruffin. in explicatione sym-
boli. Iulianus Archiep. Tolet. libro 3. Prægnosticon.
capit. 48. & Claudianus libro primo de statu animæ,
& omnes recentiores, Tertio, quia etiam si Græcam
lectionem negantem retineamus potest ita exponi,
ut non sit vulgata lectio Latine contraria, ergo ita
omnino faciendum est. Antecedens declaratur,
primum ex Oecumenio ibi dicente, verbum illud,

Athanas.

August.

Oecumen.

Did. Alex.

Ach. Caf.

Hieronym.

August.

D. Thom.

Ioann. 11.

August.

Fulgen.

Ambros.

Ruffin.

Iulian.

Claudian.

Non

Non dormiemus, intelligi posse, de diuturna dormitione, ita ut opus sit sepulchro, ac solutione ad corruptionem. Nam quia mors, & resurrectio eorum, qui vsque ad diem iudicii vitam protraxerint, veluti in momento, & quasi subito motu fiet, ideo horum mors quasi nulla existimatur. Itaque sensus erit, Non omnes dormiemus, id est, non omnes diuturno mortis sopore tenebimur: sed aliqui tam subito euigilabunt, ut vix dormiisse videantur. Vel aliter, quia Græci textus non habent, non omnes dormiemus, sed, omnes quidem non dormiemus, quamuis iuxta phrasim Græcam fortasse æquipollent: possumus tamen Latine vniuersaliter interpretari, hoc sensu. Omnes non dormiemus, id est, omnes euigilabimus, seu non perpetuo somno corripiemur, quod est, ac si diceret: Omnes resurgemus. Vel denique (ut alij exponunt) ut illud, non, positum sit pro, non tantum, & sit sensus, omnes non tantum dormiemus, sed etiam immutabimur à morte ad vitam. Similis enim modus loquendi non semel in scriptura reperitur, ut Marc. 9. Quicumque me susceperit, non me suscepit, sed eum, qui misit me, id est, non tantum me, & 2. ad Corinth. 7. (ut rectè ibi notat D. Thom.) Scripsi vobis non propter eum, qui fecit inuiviam, neque propter eum, qui passus est, id est, non propter eos tantum, sed ad manifestandam sollicitudinem nostram.

Marc. 9.

2. Cor. 7.
D. Thom.Mors omni-
bus genera-
lit.
Genes. 3.
Heb. 9.

Psal. 88.

Responsio.
ad argumen-
tum opposi-
tum.
August.Anselm.
Beda.Testimonij
Pauli ad
1. Thess. 4.
Expositio.

Igitur, cum vulgata lectio veritatem huius sententiae maxime requirat, & Græcæ omnes possint ita exponi, ut illi non contradicant, omnino prædictæ sententiæ acquiescendum est. Quæ non potest alia ratione probari, nisi quia ex dictis testimonijs sumitur, scilicet, quia mors est generalis pœna omnibus hominibus imposita propter transgressionem primi parædis, ut Paulus docuit citatis locis, ex illo Genes. 3. Terra es, & in terram ibis. Propter quod dixit idem ad Hebr. 9. Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium. (Quæ verba videntur egregie confirmare hanc sententiam. Satis enim significat omnes homines, priusquam iudicentur, esse morituros) sed nulla est ratio, ob quam omnes illi homines hac pœna liberentur, cum nulla sit specialis causa huius privilegij, neque vllum illius sufficiens fundamentum. Vnde Dauid Psal. 88. tanquam omnino admirandam, & inusitatam dicit, Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem? eruet animam suam de manu inferi? Cui rationi, ut completa sit addi potest, in fine mundi, seu tempore iudicii vniuersalis futuras esse causas, quæ sufficiant mortem inferre omnibus mortalibus, qui tunc vixerint, ut in solutionibus argumentorum explicandum est.

Ad fundamenta ergo prioris sententiæ. De primo testimonio Pauli iam satis dictum est. Ad aliud vero ex 1. ad Thessalon. cap. 4. August. dicto loco de Ciuitate dicit Paulum solum affirmare homines, qui inueniuntur viui tempore resurrectionis generalis, esse rapiendos in aera: non negare tamen esse morituros. Vnde fieri poterit (inquit) ut in ipso raptu moriantur, & paulo post resurgant. Et in eadem expositionem inclinant Anselmus, Beda, & alij ibi. Est tamen difficilis creditu: primum quia per se apparet incredibile illud genus mortis, & illud miraculum rapiendi in aera corpora adhuc mortalia, & (quod maius est) sustinendi in aere corpora iam mortua, donec resurgant. Nam licet hæc non sint Deo impossibilia: nec admodum difficilia: videntur tamen ad opus resurrectionis valde extranea, & inutilia, & sine fundamento conficta. Deinde (quod caput est) Paulus aperte loquitur de raptu corporum in aera, per gloriosam immutationem, ratione cuius quasi conaturalis, & intrinsecum erit illis corporibus posse per aera subleuari. Et ita intelligunt Paulum ceteri omnes interpretes. Et vltius probatur, nam Paulus inquit, Simul rapiemur cum illis, ergo quando isti rapiuntur, simul etiam rapiuntur alij, quos dixerat

A fore à morte excitandos, & ideo ante hunc raptum, supponitur facta illorum resurrectio, ergo non potest dici in hoc raptu aliquos esse morituros, alias post quorundam resurrectionem alij morerentur, & postea resurgerent, quod omnino improbabile est. Loquitur ergo Paul. de raptu glorioso. Quod satis etiam confirmant illa verba postrema, Et sic semper cum Domino erimus. Vbi non dicit, futuros nos esse in aere cum Domino: sed futuros sit, id est, in eo statu, ac perfectione, in qua rapti fuimus: non ergo intercedet mors, nec substantialis mutatio in eo raptu. Aliter ergo responderetur cum Oecumen. (quem videtur Diuus Thomas imitari) eos, qui tunc viui reperientur, paulo ante generalem resurrectionem esse morituros: sed, quia modicum erit tempus inter mortem, & resurrectionem, ideo Paulus de illis itaquam de viuētibz loquitur distinctoque modo, quam de alijs iam dudum mortuis. Ratio autem, ob quam specialiter docuit hos non esse præuenturos alios, qui iam dormierant, non est, quia ij non sunt morituri: sed [ut inquit Oecumenius] quia cum alij essent multo antea mortui, eorumque cineres essent per orbem dispersi, ij vero paulo antea essent viui, & corpora fortasse mauerent integra, videri poterat, facilius hos, quam illos esse suscitandos: ac propterea ait, non ita futurum: sed tam facile esse Deo iam diu mortuos, quam eos, qui tunc obierant, in monumento, & in istu oculi excitare.

Oecumen.
D. Thom.

Ad primam confirmationem, quomodo Christus dicatur iudicaturus viuos, & mortuos, quidam exponunt, id est, bonos, & malos. Quam expositionem amplectitur Augustin. de fide, & symbol. cap. 8. & in Enchirid. capit. 51. & Chrysostom. hom. 1. de symbol. Sed non placet, quia non est sermo de vita gratiæ, & morte illi opposita: sed de vita, & morte naturalis: qua etiam damnati viuunt, cum iudicabuntur, ut tuorum quoque infra dicemus. Alij exponunt, iudicaturus viuos, & mortuos, id est, animas, & corpora. Nam licet, quando fiet iudicium, iam corpora tunc viuunt: tamen nunc, quando fidem profiteamur, animæ viuunt, corpora vero mortua sunt, iuxta illud Matth. 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere. Vtrique vero iudicabuntur. Ita Rufinus in expositione symboli. Tertio, licet viuorum nomine intelligamus eos, qui vsque ad diem iudicii vitam producent (ut etiam Aug. & Chrysost. supra exponunt) non est necesse dicere eos nunquam esse morituros: sed appellari viuos [ut diximus] propter breuitatem mortis. Quarto vero & [ut opinor] simplicius, & facilius dicitur, hæc verba symboli respicere illud tempus, in quo fidem profiteamur, viuos ergo eos appellamus, qui nunc viuimus: mortuos vero, qui nos præcesserunt.

August.
Chrysostom.
Christus vi-
uorum iu-
dex, & mor-
tuorum quo-
que iudicaturus.Matth. 10.
Rufinus.

Ad secundam confirmationem responderetur plures futuras esse causas humanæ mortis prope diem iudicii. Nam in primis Ioannes in Apocalyp. ed illo tempore loquens ait, c. 6. Datam esse potestatem mortis super quatuor potestates terræ, interficere fame, & gladio, & morte, & bestiis terræ: & cap. 8. & 9. dicit, Septem Angelis datas esse septem tubas, quarum sonitu, & clangore interfecerunt infinitam hominum multitudinem. Nam de solo sexto Angelo dicitur interfecisse sextam partem hominum. Denique multi morientur fame, alij peste, alij nimio timore, alij denique ex aeris inclementia, & magna cælorum, ac elementorum perturbatione, quæ non solum homines, sed etiam cætera animalia conficiet. In quo illud etiam obseruandum videtur, non omnes homines iustos fore tunc simul obituros: sed iuxta diuinæ providentiæ dispositionem, alios tardius, alios citius, prout vniuersis ad animæ suæ purgationem diuturniori tempore indigebit.

Subita prope
diem iudicii
hominum
mors.Dubium.
Sym. 2. lib.

Sed quæret tandem aliquis, quam sit certa hæc sententia, quam defendimus. Aliqui enim putant esse de fide

Responsio.

August.
Pamm.
Magist.
D. Thom.
Genes. 2.
Cathar.
Sextus.
August.

fide propter testimonium Pauli, & generales locutiones scripturarum, & quia in symbolis fidei, præsertim Athanasij dicitur, ad Christi aduentum omnes homines resurrekturos. Sed certum est non esse de fide, ut ex Augustin. notauit Pammelius super Tertul. supra, in quo etiam conueniunt omnes Scholastici cum Magistro. & D. Thom. Quia nulla est in hoc Ecclesiæ definitio, & loca scripturæ varijs modis exponuntur à Patribus (ut vidimus) qui à generali regula aliquos excipiunt ab actuali morte, quamuis ex peccato essent morti obnoxij, ad mortemque perpetuo tenderent, quod est continuum quoddam mori, ut dicunt Patres in illud Genes. 2. In quacunque die comederis ex eo, morte, morieris. Alij dicunt quamuis nostra sententia non sit de fide, esse tamen ita certā, ut contraria sit temeraria. Ita Catharinus 1. Corinth. 15. & idem sentit Sotus d. 43. qu. 2. artic. 4. Sed non video, quo fundamento id asserant, cum tot, ac tanti Patres in illud Genes. 2. aded per moti sunt testimonio Pauli. 1. ad Thessalon. 4. ut Augustin. aliquando dixerit, se non inuenire, quomodo possit aliter intelligi. Neque post tempora illorum Patrum noua aliqua ratio, nouumque testimonium inuentum est, quo hæc veritas magis illustretur, neque Ecclesiæ autoritas magis in alterutram partem inclinauit. Quomodo ergo, nisi temerē, potest temerarium dici, quod tanti Patres docuerunt, quodque in scriptura habet tam apparens fundamentum? Modestius ergo mea sententia loquuntur, qui ab omni censura abstinentes sese posteriori sententiam probabiliorē, ac simpliciter veram arbitrantur esse. Sic enim loquuntur D. Thom. & antiquiores Theologi, & ex recentioribus Canus 2. de locis capit. 14. & Sixtus lib. 6. bibl. annot. 265.

D. Thom.
Canus.
Six. Sen.

SECTIO III.

Verum etiam homines damnati resurrekturi sint.

Psal. 1.
Dan. 12.

2. Mach. 7.

Rom. 6.

1. Cor. 15.

Ratio dubitandi sumi potest ex nonnullis sacra scripturæ locis. Primus ac vulgatissimus est ille Psalm. 1. Non resurgent impij in iudicio, neque peccatores in consilio iustorum. Secundus est Dan. 12. Multi de iis, qui dormiunt in terra puluere, euigilabunt. Vbi videtur dictum esse multi, & non omnes propter iustos, & peccatores. Tercius est secundum Machab. 6. Potius est ab hominibus morti datus, spem exspectare à Deo, iterum ab ipso resuscitandos, tibi enim resurrectio ad vitam non erit, scilicet peccatori, & iniquo. Quarto addi potest ratio, quia resurrectio est magnum quoddam bonum, ergo nulla ratio est, ob quam prauis hominibus, & ad æternam mortem damnatis conferatur. Et confirmatur, nam propter hanc causam specialiter promittitur resurrectio membris Christi participantibus vitam eius ad Roman. 6. Si complantati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. & 1. Cor. 15. Eos, qui dormierunt, per Iesum adducet eum eo.

Duos distinguere possumus damnatorum ordines, vnum auctorum, qui propter propria peccata actualia damnati sunt: alium infantium, qui propter solum originale à regno Christi excluduntur. Quæ distinctio quamuis seruata proportionē locum habeat in iustis. Alij enim sunt adulti, qui per propria merita salutem consequuntur: alij infantes, quibus solum Christi meritum, & gratia per sacramentum applicantur: tamen quia constat, omnes iustos similem gloriam, & beatitudinem esse habituros, ideo (quod ad rem præsentem de resurrectione spectat) non fuit necessaria illa distinctio. In damnatis vero

videtur esse aliqua specialis ratio. Quia pueri habent genus damnationis, ac statim valde diuersum à cæteris damnatis.

Dico ergo primo, omnes damnatos ad gehennam propter propria peccata, esse in generali resurrectione excitandos. Est de fide. Expresse enim habetur in multis scripturæ locis, Ioann. 5. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & procedent, qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Quæ verba duplicem nobis indicant resurrectionem, cuius cognitio ad intelligenda varia scripturæ loca est necessaria. Alij dicitur resurrectio vitæ, seu ad vitam, quod non est intelligendum de vita naturali, seu corporea: nam hoc modo commune est omni resurrectioni esse reparationem vitæ. Vnde ex eisdem verbis colligitur, hoc futurum esse commune omnibus bonis, & malis, Omnes enim in monumentis erunt, & omnes audient vocem filij Dei, vniurum autibus corporis illam percipiendo, & procedent, seu egredientur de monumentis, seu locis in quibus reperiuntur, ita ut pedibus gradiantur, sicut notauit Hieronym. epistol. 61. ad Pammachium contra errores Ioannis Ierosolymitani. Omnes ergo viuent vita corporea, Igitur cum dicuntur aliqui resurgere ad vitam, seu resurrectionem vitæ, intelligendum est de vitæ æternæ, quæ erit in æterna beatitudine, in qua nihil est mortis, & hæc dici etiam solet in scriptura resurrectio iustorum. Atque de hac optimè intelliguntur verba adducta ex 2. Machab. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Nam resurrectio damnatorum potius dici potest resurrectio ad mortem. Quia (ut acutè dixit Augustin. libr. 6. de Ciuitat. cap. 12.) Vita gehennæ potius mors est dicenda, quam vita, nulla quippe maior, & peior est mors, quam ubi non moritur mors. Alia vero dicitur resurrectio iudicii, id est, condemnationis. Dixerat enim paulo antea Christus (ut circa hæc verba notauit Chrysostom. hom. 38. in Ioan.) Qui credit in me, scilicet, fide diuinā, non venit in iudicium: non quia iudicandus non sit: sed quia non est iudicandus, & damnandus propter peccata, quæ commisit, cum per vitam fidem in Christum sineremissa. Eodem ergo sensu dicuntur mali resurgere resurrectione iudicii, scilicet ut in iudicio condemnentur iuxta ea, quæ in corpore gesserunt, ut ait Paul. 2. ad Corinth. 5. Qui locus apertissime confirmat veritatem propositam, & rationem illius continet, quia oportet omnes manifestari ante tribunal Christi, ut referat vniuersaque in corpore, sicut gessit, siue bonum siue malum. Et hoc ipsum est, quod dixit Athanasius in Symbolo. Ad cuius aduentum omnes resurgere habent cum corporibus suis, & reddiduri sunt de factis propriam rationem, & qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui vero mala in ignem æternum. Idem expresse definitur in Concilio Lateranensi, ut habetur in capit. Firmiter de summa Trinitate. Et quoniam res est perspicua, non oportet adducere plura in eius probationem, maximè cum in hac re non habeamus cum hæreticis specialem controuersiam.

Dico secundò, etiam infantes, qui in peccato originali discesserunt, fore resuscitandos. Hæc conclusio non videtur in scriptura tam expressa, sicut præcedens. Quia testimonia adducta videntur loqui de adultis, qui de proprijs actibus sunt iudicandi, & bona, vel mala agere potuerunt. Propter quod Iustinus Martyr quæstione. 13. ad Gentes hanc attingens quæstionem, solum dicit, decens esse credere infantium resurrectionem. Et (quod maximè mirandum est) etiam de iustis loquitur. Nam exemplum ponit in innocentibus. Et Augustinus vigesimo secundo de Ciuitate, capite decimo tertio agens de infantibus, qui in maternis uteris moriuntur, neque affirmare, neque negare audeat, an sint resurrekturi: quamuis in affirmantem partem magis propendat: de infantibus vero iam natis supponit potius, quam

Damnati ad gehennam resurgere in die iudicii emnes Ioan. 5.

Resurrectio vitæ quæ.

Hieronym.

2. Mach. 7.

Resurrectio iudicii quæ, Sym. Ath. Con. Lat.

Infantes in originali discedentes resurgere in die iudicii emnes Iust. Mart.

August.